

12-ik szám, Budapest, 1882. december hó 1. **VII. évfolyam.**

Az országos magyar izr. tanító-egyesület

É R T E S I T Ő J E.

Megjelen havonként egyszer.

Felelős szerkesztő: SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Társ-szerkesztő: CSUKÁSI FÜLÖP.

Az előfizetési pénzek és tagsági díjak
Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz
Klauszál-utca 4. szám küldendők.
Szerkesztői iroda Sip-utca 12. sz.

Kiadja az „**Orsz. magy. izr. tanító-egyesület.**“

Előfizetési ár: Nem tagok számára
egész évre 2 frt.

Az egyesület tagjainak díjmentesen jár.

Programm szerint.

„Lapunk szellemi nivóját emelnünk kell“ mond az „Értesítő“ tek. szerkesztősége és mivel egy régi jó zsidó elv azt tartja, hogy: **HÁBOH L'TÁHER MSZAJIN OSZO**, az-az, hogy a ki *tisztulni* akar, annak segítség, támogatás jó, hadd jöjjön tehát *váratlanul* és ne is legyen ez a cikk nivó-emelő mert ilyesmire sokkal gyengébbnek érzem magam, **hanem** legyen bizonyítéka annak, hogy az előzékenység, a hajdani zsidók eme nemes tulajdonsága, mely — az irás szavai szerint — még Ábrahám törzsatyánkat is *sietésre* készítet, legyenek mondom e sorok bizonyítéka annak, hogy az ősi erények még nem haltak ki Izraelből. Mivel így hát a kedves pályatársak szívében olyan hűrt penditettem meg — a hivatkozást az ősi erényekre — mely napjainkban nem mindenkinek hangzik kellemesen, engedjék meg, hogy e kellemetlen hangokban folytassam mondanivalómat; mert keserű dolgokat akarok mondani.

A természet vivmányaitól elkapatva, oly dolgok tárgyalásába bocsátkozott némely természettudós, melyek az ember legszentebb érzéseivel érintkeznek, belőlök táplálkozván. Voltak természettudósok, kik nem átalották kimondani, hogy az ember az állattól tanulta a *vallást*, mint péld. Hellwald Frigyes. A transformismus hirdetőiről mindenki tudja, hogy az embert, a majomtól származottnak deklarálták s. a. t. s. a. t. Mindezen feltevések napjainknak a tudományt népszerűsíteni törekvő elveihez hiven eljutottak a tanítóhoz is. És mivel minden új ingerrel bír az emberre, és mivel a tanító is ember: őt is ingerelték az új tanok és ő is ingerkedett az új tanokkal. Lélektani igazság pedig, hogy az új képzetek a régieket háttérbe szoritják — no és így a régi nemes tanok hamupipőkéjévé lettek az újaknak. Sietek hozzá tenni, hogy csak a gyenge alkotásu agyvelejűknél — az erősebb alkotásuak hallgattak, mert beszédjükre nem hallgatott senki, vagy beszéltek — a süket fálnak. Ezt az időt leginkább a zsidó népiskola sinylette meg, és a zsidó népiskolával maguk a zsidók is. Keserű szemrehányás ez a zsidó népiskolának és tanítójának, de le kell nyelnünk a pilulát, ha meggyógyulni akarunk. Ezen zord idők még zordonabb fuva-

lata dermeszté meg annyira a zsidó tanítók sziveit, hogy hiába édesgette őket az orsz. Izraelita Egylet védő szárnyai alá — a tagadás rút szelleme itt is győzött. Mint minden gyanakvó, úgy ő is hitét veszté az emberekben, a mint gyanusította Ábrahámot úgy ok nélkül, de következetesség kedvéért Izsákot is, és azon felekezetben, a melyben hitcikkely gyanánt szövődött a meggyőződés, hogy **MÓREH RÁBOCH K'MOREH SOMÁJIM**, hogy a tanítód iránt való tisztelet olyan legyen, mint az Isten iránt való, avon felekezetben örökös hercze-hurczának, hányás-vetésnek, ezen felekezetben **NOH VONOD**, ezen felekezetben a világ Nebochja lett a tanító, és a felekezet undok tanító ijesztő az Ur kertjében. Nem hiszik a collega urak, hogy **MIDOH K'NECGÉD MIDOH** szerint mérték? Tagadásért — tagadást! Nem ismerek hivatottabb személyt a háttérbe szorított ősi erények ujjáébresztésére mint a tanítót — a zsidó iskolában — a zsidó tanítót.

De hát azok az új tanok, melyek már a mivelt világ közkincsévé váltak? Hát a zsidó tanító elzárkozzék a haladó kortól? Hát ő a mivelt-ség terjesztője, miveletlen legyen a mivelték között?

Mindezen kérdésekre a következőket felelem: Pászkenulni minden áron akar ma mindenki — ámbár ősapáink ezt a mesterséget mindig azokra bizták, kik arra kizárólagosan hivatottak — no de a pászkenulás két házra támaszkodik. Megpróbálták eltérni Beth-Hilleltől és átpártoltak Beth-Samaihoz, ki szerint mindent *tréfóh*-nak állítottak — térjenek most megint vissza Beth-Hillelhez és pörlekedjenek Samaival. Ha eddig Darwin és Büchner háza hivei voltak, legyenek most megint Stade és Virchow hivei.

Dr. Bernhard Stade a giesseni egyetem tanára egy „Geschichte des Volkes Izrael“ ír. Mit várnak kedves kartársak egy német tanártól a zsidók irányában? De ez a Geschichte nem *külön* mű, hanem a Németországban jelenleg élő egyetemi tudósok társasága szerkesztésében megjelenő Allgemeine Geschichtének egyik részlete. Ezen társaságban benne van a többek között: Ed. Winkelmann, Ludwig Geiger, Martin Philippon s. a. t. s. a. t. Felemlitem ezt azért, hogy meggyőzödjének, miszerint e történelemben *igazságot* osztanak a történelem népeinek. Szigorú igazságot ^Szolgálatnak. Nem szépítgetnek semmit. Minden állításukat tényekkel — mély tudományos kutatás és fáradságos utánjárás alapján — szerzett tényekkel bizonyítanak. Nem feltevéseket: tényeket: nem hypothesiseket: igazságokat hirdetnek.

Ezen műből a következőt szóról szóra fordítom le, mert inkább magyarizálok mint germanizálok: „De nem az utóbbi az, a mi bennünket vonzana. Sőt inkább ezt azon körülmény teszi, hogy ezen kis népecske (Izrael) sokkal nagyobb befolyást nyert az emberség történelemben befolyására, mint görögök és rómaiak: hogy nekünk sokkal több tekintetben előképül lett, mint ezek. A mi mai gondolkodásunk és érzésünk, cselekvéseink és igyekezetünk, sokkal inkább befolyásoltatik, azon gondolat- és érzésvilágtól, melyet Izrael létesített, mint a rómaié és görögökétől. Mai összes culturánk mélyen áthatott izraelita származású irányokkal és törekvésekkel.

De ez abból magyarázódik, hogy Izraelben az emberi lény oly része fejlődött legnagyobb tökéletességre, mely sokkal általánosabb jelentőségű az emberiségre nézve, mint művészet és tudomány, jogélet és bölcsélet. Míg Hellásban a mythológiából a philosophia és így közvetve a tudomány fejlődik, Izraelben a mythologiai korszakot a vallás (korszaka) követi. És dedig Izrael vallása sokkal nagyobb mértékben még az emberiség leendő

vallása egyáltalában, mint a görögök philosophiája annak (az emberiségnek) leendő philosophiája. Izrael a vallás terén kétségkívül sokkal korszakalkotóbban, egyetlenségesebben, erőteljesebben lépett fel, mint az állam terén a rómaiak, a művészet és philosophián a görögök. Igaz, hogy a mint Izraelé volt az emberi nem vallásos vezetése, úgy Rómáé annak vezetése az állam terén, s így Görögországé annak vezetése a philosophiai terén; de míg a culturnépek, kik a római jogot befogadták, fokozódó mértékben iparkodnak a római jogi gondolatok fogságától megszabadulni; míg a hellen művészet és tudomány maradékai ezen culturnépek közül csak egy kiválasztott községet lelkesítenek és a Hellenek által teremtett philosophia egyrészt a vallástól, másrészt pedig a mindig nagyobb tereket meghódító tudománytól mindig szűkebb határok közé száműzetik, a vallás nép minden körét átöleli, a királytól a koldusig és törekszik is arra a föld minden népét átkarolni.

Izrael jelentősége tehát az emberiségtörténelemre és így a mi érdekünk saját történelmében abban fekszik, hogy a vallás terén vezetőleg lépett fel Egyáltalában Izraelben támadt a vallás.

Ennyit a protestans vallásu egyetemi tanár művéből.

És mit akar ez az idézet? Emelni a zsidó tanító felekezete iránt való bizalmának nivóját! És amint ez a bizalom emelkedik a kötelességek is emelkednek.

Egyáltalában nem szabad a *tanítónak* az árral uszni, ha nem bir ellene küzdeni várja be az időt míg az ár lezajlott. És lássák t. collegák a Darwin-Vogt-Büchner alapította tanok már-már azon sorsnak indulnak a mely az ilyen tanokat rendesen éri.

Virchow a német anthropologok XIII. évi gyűlésén Frankfurtban 1882. évi augusztus 14-én tartott beszédében, melyet a »Természettudományi Közlöny« novemberi füzeté — a beszéd részleteit veszem — közöl többek között ezeket is mondja:

„Egészen analóg ama képzelet, hogy az ember valamely más állattól eredt; ez is logikai követelmény, kivéve ha azt vesszük fel, hogy az ember egyenesen a föld porából állott elő. De vajjon mit csináljunk az ilyen egyszerű logikai követelménnyel? Ilyen uton még sokat lehetne követelni, de alkalmilag be kell látnunk, hogy az ilyen jogosnak tartott követelmény mégis csak jogtalanak bizonyult. — Tényleg mit sem lehetett a logikailag követelt és föltételezett átmenetekből kimutatni. Lényegileg maga Darwin is mindig szerényen nyilatkozott, valahányszor erről a pontról kellett szólnia. Csak később a *Descent of Man* czimű munkájában, mely csak Haekkel illető munkái után jelent volt meg, fogadta ő el ama szempontokat, a melyeket az ő követőinek irataiban kifejtve találunk; de ő ezáltal is nyíltan bevallja, hogy ő magával nz emberrel, mint olyannal, tanulmányosan csak annyiban foglalkozott, a mennyiben az ember kedélyi indulatainak és arczkifejezésének a kérdést tette tüzetes vizsgálat tárgyává s bevallja, hogy neki az ember anatómiájától fiziológiájáról csak laikus ismeretei vannak.

No lám, tisztelt kartársak, mily óvatosoknak kell lennünk új tanok befogadásán! Mily mély ethikai igazság rejlik bölcseink egy szellemes Midrasában, melyben azt mondják, hogy אמת *Igazság két lábon áll és שרף hazugság egy lábon, szem előtt tartván ugyanis a א betűt mely két és a ב betűt, mely csak egy vonáson áll.*

És következik-e mindezekből, hogy a korról ne haladjunk? hogy a tudósok új elméletei iránt elzárkozzunk? Nem! De következik, hogy ne

engedjük, hogy az új benyomások elnyomják legszentebb meggyőződéseinket; hogy elnyomják azt, ami által az emberiséget az állatiasság sötét verméből fel az Isten színe elé vezetjük azon vallás által, melyet *őseink* vallottak.

A mostani zsidóság legnagyobb részének vallása, nem Izrael hite! Izrael nem azáltal vált vezetőjévé az emberiségnek, mivel eldöntötte azt a fontos kérdést vajjon a BÁMEH MADLIKIN mondassék-e vagy nem? Vajjon az Al-Memor a templom közepén vagy szélén álljon-e? Ezen kérdéseket az ő Izrael nem ismerte. Hanem igenis azon üdvözítő erkölcsi tanok által, melyek által kibontakoztak a bálványimádó népek Tohu-Wobohujából lettek *őseink* lángoszlopja a tévelygő népeknek.

Kedves kartársak, önöknek nagy és szent a hivatásuk! Ne bizzák önök a zsidók jobb utra terelésének művét a rabbikra. Legtöbb esetben a tanító nagyobb befolyás gyakorol a szülőkre, mint a pap. Nem csak közvetlenül a gyermek által, hanem közvetve is.

»Nincs nagyobb kincse Istennek, mint a béke.« mondják bölcseink, és mit nem tettek azelőtt *őseink* a SOLOM-ért, a házi békéért! És most a zsidó községben örökös pörlekedés, örökös perpatvar! Szeressék önök a békét és keressék a békét, mely alapköve minden jólétnek és haladásnak. A görög szó pedagógus gyermekvezetőt jelent, de a héber szó MOREH (tanító) egyáltalán *vezetőt, utmutatót* jelent. Törekedjenek helyreállítani azt a szép viszonyt, mely hajdanta a tanítók és községek között fenállt, akkor lesz csak befolyásuk arra nézve, hogy mily irányban haladjon a község. De hogy az a UMOREH RÁBOCH-féle elv megint meghonosodjék Izraelben, tépjenek ki sziveikből minden gyanút, minden kételkedést; legyenek erkölcsben vezetői ne csak gyermekeiknek, hanem községüknek is.

Ha ezért a prédikációért nem haragusznak, akkor majd időről időre a Stade-féle történetből, vagy általában abból a nagy történelemből, melyet sajnos, nem szerezhettek meg minden tanító, mert több száz forintba kerül, mondom majd abból a történelemből a zsidókat érdeklő nevezetesebb momentumokat a tek. szerkesztőség engedelmével majd közzé teszek az »Értesítőben,« hogy így a *programm szerint* emeljük e becses lap szellemi szintjét.

Budapest.

Schön József.

Foglaltassuk írásba a tanítás óránkénti eredményét.

Tekintetes Szerkesztő ur!

November elsejéről keltezett lapjában olvastam, miszerint egy pályatársam abban az ügyben kéri t. szerkesztő ur becses véleményét, vajjon célszerű-e a tanítás eredményét óránként a tanítványokkal röviden leírni, s ha igen, milyen legyen az eljárás?

T. szerkesztő ur közölte véleményét és mások jóakaratu véleményének is szives volt helytadni.

Ezek után szerény véleményem ez érdemben oda irányul, miszerint a tananyag begyakorlására, maradandóvá tételére és több oldalulag képzésére épen ezen mód igen ajánlatos.

Sokoldalú előnyeiből csak néhány fontosat említek meg.

Midőn a tanítvány tapasztalásból tudja, hogy neki a tanítás tárgyát

saját felfogása szerint, saját kifejezéseivel írásba kell foglalnia: az egész tanítás alatt okvetetlenül figyelmezní fog.

Miután csakis osztatlan figyelem által lehet valamit teljesen felfogni és érdemesen elsajátítani, és ezen tanítási eljárás alkalmas a tanítványokat ezen szellemi cselekvésre szoktatni, elsőrendű oknak találok ezt, ezen tanítási eljárás ajánlása mellett érvül felemlíteni.

Minden tanításnak kell bizonyos, logikai eszmemenetének lenni, mert a logícailag egymást követő képzeteket — mivel rendezettek — hajlandóbb a lélek felfogni és megtartani.

Midőn a tanítványok a lélektanilag helyes tanításnak rövidre összefoglalt eredményét írásba foglalják: akkor megszokják gondolataikat észszerű egymásutánban nemcsak szóban, hanem írásban is kifejezni.

Ez a cselekvés kezdetben önkénytelen, de a szokás az embernek második természetévé válik és ennél fogva később tudatosan fognak a tanítványok logícailag helyesen gondolkozni, beszélni és írni.

Ez is értékes ok — hiszem — ezen tanítási eljárás ajánlhatására.

A népiskolai tanítás által különösen azt is akarjuk elérni, s kell is, hogy elérjük, miszerint a tanítványok elsajátítsák a helyes írás művészetét. Hogy az ajánlott eljárás erre igen alkalmas — a nyelvtanításon kívül, — azt bizonyítani akarom.

Az említett tanítási eljárásnál fogva a gyermekek gyakran irnak. Az ilyen írásbeli dolgozatok kijavítása a következő: Egy tanítvány felolvassa dolgozatát; az olyan kifejezésnél, a hol a tanító véli, hogy a gyermek azt hibásan írta le, kérdést intéz, hogy írta azt? Tett-e vesszőt, pontot, nagy kezdőbetűvel írta-e, jól írta-e a fokragot stb.?

Ha minden olyan órában, melyben ily dolgozat szükségessé válik, csak 2 tanuló dolgozatát javítjuk is ekként ki és ezek szerint egyidejűleg a többi tanuló is javít, akkor nagy valószínűséggel állíthatom, hogy a népiskolát végzett ifju avagy leány, nyelvtanilag, tudatosan fog helyesen írni.

Ez is fontos ok ezen tanítási eljárás lelkiismeretes és meggondolt ajánlhatására.

Helyes alkalmat szolgáltat ezen eljárás arra is, hogy a tanító meggyőződjék, vajon jól felfogták-e tanulói a tanítást; vagy miben áll tévedésök, mit kell újra, részletesebben tanítani.

Az oktatás igaz léte érdekében fontos indoknak tekinthető ez is és így ennél fogva is ajánlatos említett begyakorlási módunk.

Gyakran élénkbe tálat panasz a közönségnek az, hogy a kis gyermekek nagy rakás könyvet czipelnek hónaik alatt az iskolába. — Meltánylandó panasz! — Ezen panasznak bővített kiadása, hogy a sok könyvből a sok könyvnélkülöztetéssel tulterhelhetnek a tanulók.

A tanítás eredményének ajánlott módon való begyakorlása által megszabadíttatnak népiskola zsenge tanulói a nehéz könyvnélkülöztetésnek egy nagy mennyiségétől és ha a tanítványok azt fogják az iskolán kívül olvasgatni, a mi az ő saját szellemi productumok, a mihez az ő physical és intellectualis képességek nagyban igénybe vétetett: azt, míg egy részről sokkal kisebb fáradsággal és nagyobb kedvvel, addig más részről igen sokkal maradandóbban fogják elsajátítani.

Ez által a szülőknek annyiszor hangoztatott kifogásának eleget tehetünk és tanításunk sikerét biztosítjuk.

Azt hiszem ez elég ok arra, hogy minden tanító alkalmazza osztályában ezen begyakorlási eljárást.

Már néhány évtized óta próbálgatják itt-ott a tanítók ezen eljárást alkalmazni és be is látják annak sokoldalú hasznos voltát; egyedül az eljárás módjával nincsenek eléggé tisztában. Ma már igen sok iskolában van általános alkalmazásban e eljárás és pedig a 2. osztálytól kezdve egész a legmagasabb osztályig.

Képzeltetik t. pályatársaim milyen kincses láda az ilyen tisztázott füzetek gyűjteménye!

Az eljárás módjának ismertetését a t. szerkesztő ur engedelmével igen szívesen közölné*)

Budapesten.

Erber Lipót.

Az egri izr. társalgókör kérvénye a képviselőházhoz.

Az alább közlött egri kérvény sérti a zsidóknak, mint egyenjogosított polgároknak önkormányzati jogát, alkalmat nyújt az orthodoxnak újabb fölajdulásra, de azért az egri kérvény magában nagyon is igazolt s miután e folyamodvány az országház elé kerül, kell, hogy az illetékes körökben illő komolysággal foglalkozzanak vele.

Ha a körülményeket és az időket behatóbban megfigyeljük, melyek alatt a kérvény született, azonnal meggyőződünk, hogy sem az autonomia, sem az orthodox lelkiismeretet nem szándékolta megsérteni; de a nyelvkényszer sem volt az, a mi az egri ifjúságot sorompóba szőlította volna. Az egri ifjaknak úgy látszik egy dolog lebegett szemük előtt: miképen lehetne elejét venni annak, hogy Magyarországon oly rabbik ne alkalmaztassanak, kik semmi néven nevezendő európai nyelvet nem értenek, kivéve a német-zsidó jargont, kiknek ilyképen még homályos fogalmuk sincs az európai civilizációról. Ez a kérdés pedig foglalkoztat minden művelt zsidót. Hogy a csuda-rabbiktól szabaduljunk, megérderdemli, hogy a dolgot szellőztessük.

Igy emékedhetten az egriek s miután a dolog sürgős, miután a magyar zsidóság autonóm alapon nincsen szervezve, még a két országos iroda daczára sem, helyesen cselekedtek, hogy az országházhoz fordultak, mely a kormányt utasíthatja, hogy addig míg a zsidók maguk autonóm uton nem intézkednek, közigazgatás útján intézkedjék, hogy az országban minden ellenőrzés nélkül galicziai fanatikusok rabbiságot ne foglalhassanak.

A kérvénynek azon része azonban, mely azt kerelmezi, hogy csak is a budapesti rabbisemináriumból kikerült rabbikat lehessen alkalmazni, helytelen, sőt több — ez hiba. A rabbi képző-intézet ellen vallási aggodalmakat táplálhatnak, vagy színlelhetnek az orthodoxok; de azon követelmény ellen, hogy a rabbinak az európai műveltség egy bizonyos fokkal birnia kelljen, ezt maguktól vissza nem utasíthatják. Ezt a körülményt ajánlanók azok figyelmébe, kik talán hajlandók az egriek kérelmét saját kérvényeikkel támogatni.

Szántó

A kérvény maga így hangzik :

„Mélyen tisztelt képviselőház! Az egri izr. társalgó körnek . . . alatt tiszteletteljesen ide zárt alapszabályai szerint, a magyarosodás és haladás lévén czélja, 1881. évben lett keletkezése óta ezen irányban, fáradhatlan

*) És mi szívesen fogjuk fölvenni.

S z e r k.

buzgalommal és teljes odaadással működik és hála a jelenkor felvilágosodottságának, nem sikertelenül; mert minden — noha még csak az egri izr. hitközségnél — megkísérelt magyarosítási és haladási mozgalom, a nevezett hitközségi tagok hódolatával tafálkozván, lelkesedéssel fogadtattott, oly annyira, hogy jelenben az egri izr. hitközség minden szervezetében a magyar szellem uralkodik; az izr. társalgó kör pedig büszkén tekint működésének eredményére, újabb erőt nyervén a munka folytatásához.

Átszellemülve a magyarosodás érzététől, az egri izr. társalgó körnek f. évi okt. hó 28-án tartott közgyűlésén oly eszme pendített meg, melynek óhajtandó kivitele a hazai nyelvterjesztésére üdvös és a zsidóságra jótékony befolyást gyakorolni képes lehetne. De melynek kivitele a magas törvényhozó testülettől függ.

Nem habozunk tehát a mélyen tisztelt képviselőházhoz, mint a magyar törvények teremtőjéhez, bekövetkező alázatos kerelemmel fordulni. Valamint az 1879-dik évi XVIII. t.-cz. szerint a magyar nyelv az összes magyarországi népoktatási tanintézetekben mint köteles tantárgy és tan nyelv rendeltetik felvétetni és a magyar nyelvet nem ismerő tanítók annak elsajátítására — záros határidő alatt — köteleztetnek, hasonló képen méltóztassék oly törvényt alkotni, melynek alapján minden magyarországi zsidó hitközség, mely vallási ügyeinek vezetésére rabbit, rabbihelyettest, hitszónokot, hittanárt stb. alkalmazni akar, — kötelezve legyen csakis oly egyént alkalmazni, ki a magyar kormány által felállított, vagy netalán még felállítandó rabbi-képezdében nyerte kiképeztetését, vagy képzettségét egy ott nyert bizonyítvánnyal igazolandja; ugyanazon törvény alapján, a jelenleg alkalmazásban levő s a magyar nyelvben járatlan magyarországi rabbik, rabbihelyettesek, hitszónokok, hittantanárok st. záros határidő alatt, a hazai nyelv akkénti elsajátítására köteleztessenek, hogy magyar nyelven hitszónoklatokat tartani képesek legyenek.

Méltóztassék továbbá törvényt alkotni arra nézve, hogy mint a népiskolai tantárgyak, a talmud is a magyar nyelven taníttassék. Meg vagyunk győződve, hogy a mélyen tisztelt képviselőház, elismerve alázatos kérelmünk fontos voltát, nem fog késni oly törvényt alkotni, mely nemcsak egy szerény egyesületnek óhaja, hanem mely összes magyarországi zsidóság óhajával, de nemkevésbé hazánk érdekével kétségkívül találkozni fog. Kegyes pártfogásába magunkat ajánlva, vagyunk mély hódolattal, Egerben, 1882. nov. 6-án. Barna Manó, az egri izr. társalgó kör elnöke. Grünbaum Ármin egyll. jegyző.

Molnár Aladár emléke.

Lapunk mult számában közzétett felhívásunk nem fog nyom nélkül elenyészni. A napilapok öregebb része rokonszenves megjegyzéssel kísérte tetszólalásunkat. Több tekintélyes hitközség tudakozódott ez ügyben nálunk, tehát alapos azon reményünk, hogy a zsidó kegyelet a Molnár Aladár-emlék megteremtésében közre fog működni.

Örömünkre szolgál egy alább következő, hitünkön lévő fővárosi tekintélyes orvosnak lelkes nyilatkozata, melyet *3 frt. kíséretében* köszönettel vettünk. A levél következőkép hangzik:

Budapest, 1882. november 23.

„Tisztelt titkár ur!

Mint néhai Molnár Aladár egyik tanítványa, sietek én is a kegyelet adójához filléreimmel hozzájárulni. A boldogult a helybeli reform. gymna-

siumban, az 1865/6-iki tanévben a bölcsészet történetét adta elő. Disze volt ő az akkori kitünő tanári karnak, és nekünk legkedvesebb tanárunk.

Megjelenése és modora nobilis, előadása világos, fenkölt szellemű és classicus volt, úgy hogy hallgatói figyelmét teljesen lekötötte. De nem is úgy tárgyalta ő érdekes szakmáját, mint egy némely tanártársa, ki csak töredékeket mutat be hallgatóinak; ő összefüggő, szerves egészet tárt elénk és ebben rejlett általunk annyira kedvelt előadásainak varázsa.

Honunk közmívelődési történetében fényes lap illeti működését, melyhez annyi szép és nemes eszme megvalósítása van fűzve.

Munkás élete derekán tünt le és ha valakiről, úgy róla mondhatjuk el: non diu vixit, sed totus!

Dr. Erdélyi Jakab, orvos.“

Fogadja dr. ur nagyrabecsülésünk kifejezése mellett mély köszönetünket. Az összeget ezennel nyugtázzuk és rendeltetési helyére juttatjuk. Az általunk beküldött összegek hivatalos nyugtázását annak idején az »Értesítőben« eszközöljük. Cs.

A munkaprogramm.

A munkaprogramm fölötti vita megnyitottnak nyilvánítván, vagyok oly bátor a hozzászólók sorozatát egy gyenge szemmel megtoldani és előre bocsátván, hogy »rövid leszek«: reménylem, mikép szerény véleményem nyilvánításától sem fogják t. társaim becses figyelmöket megtagadni.

Nagyjában elfogadom a közlött programm pontozatait; mert feltalálom azokban mindazt, mi anyagi és erkölcsi létünk fölött dönteni van hivatva; csak hogy a kivitel módozatait illetőleg volnának észrevételeim. Így például teljesen osztom Csukási barátom abbéli nézetét, hogy olvasókönyveinket ki kell egészíteni; ámde a világ minden kincseért sem barátkozhatnám meg az eszmével, hogy a hiányzó részeket más, mint Radó ur írja.*) A hizelges nem kenyerem, különben elmondanám a tanár ur illetékességét, jártasságát; felemliteném igazi zamatos magyar irányát és finom ízlését; de ezt csekélységem érzetében és a mondott oknál fogva öntudatom nem tehetvén: csupán az egyöntetőséget hangoztatom. Könyveink nagyszerű tanulmányokról és finom nyelvrézékről tanuskodnak, az alap derekasan le van rakva, úgy, hogy bizvást mondhatjuk: »Ez férfimunka volt«, kérjük fel az építőmestert, hogy tetőzze be munkáját. Ez azonban nem zárja ki azt, hogy azon esetre, ha például a földrajz, történet vagy akármely más szakkönyv készíttetése is elhatározatnék, mit sajátlagos irodalmi viszonyaink és főleg a könyvbírálat gyarlósága és megbízhatatlansága mellett fölötte szükségesnek tartok, mondom, ha *szakkönyv* írása forog majd szóban: elkerülhetetlenül szükségesnek és méltányosnak tartom, hogy ez nem egyes megbízás, — hanem nyílt pályázat útján jöjjön létre. Nézzünk tovább.

Egyesületünk — alapszabályai értelmében — az országos tanítógyűlésre két képviselőt választhat. E jogával az egyesület, kivált napjainkban, éljen; mert nem tudhatjuk, min rejlik a jövő méhében. Ámde mikor választassanak a képviselők? A nagy szünidő alatt, eső után köpönyeg volna. Azért azt indítványoznám, hogy az idén, a husvéti ünnepek ideje alatt rendkívüli közgyűlés tartassék, még pedig a fővárosban.

Lelkemből pártolom Cs. barátom abbéli indítványát, hogy pályadíjak

*) Magam sem szeretném:

Cs.

tüzessenek ki a zsidó népiskola beléletébe vágó didaktikai kérdésekre. Az egylet azt teheti.

Azonkívül czélszerűnek vélném, ha időnként vitatételek tüzetnének ki az „Értesítő“-ben, mely tételekhez ki-ki röviden hozzászólhatna addig is, míg ez a közgyűlésen napirendre kerül. Hadd surlódjanak az eszmék. Első vitatételül a következő, szerintem igen fontos kérdést ajánlanám: „Mi indítja hitközségeinket arra, hogy itt-ott *magyar ajku* népiskolákban is *németre* fordíttadják a biblia héber szövegét?

Megfelel-e ez az intézkedés a népiskola igényeinek, ha igen, mi haszon háromlik a tanulókra és a társadalmi életre; — ha nem, mi módon lehetne a bajon segíteni? Kinek kedve tartja, vagy talán bizonyos okoknál fogva nem szeretné a dolgot nyilvánosan tárgyalni, az magánuton is értekezhetik velem ez ügyben. Magánlevelekre a legnagyobb készséggel válaszolok, még pedig rögtön. A véleményeket annak idején összegezni, és ha egyesületünk t. választmánya a tételt napirendre tűzni kegyeskednék: úgy a tárgyra vonatkozólag szerzett különmemü tapasztalataimat előterjeszteni a legnagyobb készséggel vállalkozom.

Győr.

Schön Bernát.

Két észrevétel.

Laufer Lajos t. tagtársunk gyönyörű tárgyilagossággal írt cikkben kifejti, miszerint olvasókönyveink második kiadásban teljesen megmaradjanak régi szerkezetökben. Annélkül, hogy a könyvek becsének érdemleges meghatározásába bocsátkoznám, annélkül, hogy a pro és contra tisztázására csak egy szót is vesztegetnék, kimondom kereken, minden himezés-hámózás nélkül, hogy a második kiadásban némi változásokat eszközölni igen is szükséges. Minek várjunk az apró módosításokkal tíz évig, mikor a csekély hiányokon rögtön segíthetünk. Ha minden reformtörekvés megtestesítésére egy évtizedig kellene várni: úgy népiskoláink felvirágzásának szép hajnala sohasem hasadna fel. Jaj de azt mondja L. ur, hogy a változott második kiadás sok kellemetlenséget okozna. Erre azt feleljük, hogy minden új összeütközésbe jő a régivel, hogy az az ok, mely e tekintetben ma lép gátlólag utunkba, egy évtized után sem enyészett el és végtére, hogy a javított második kiadás sok oly iskolát hódítana meg, mely iskolákban jelenleg más könyvek vannak használatban. Mindezeknél fogva szilárdan ragaszkodom az egyesület t. választmánya elé terjesztett javaslatom szives figyelembevételéhez és fogantatosításához.

Második észrevételem Lichtschein módszertani kérdésére vonatkozik. Azok után, miket e lapok t. szerkesztője megjegyezni szives volt, napirendre is térhetnénk a téves kérdés, akarjuk mondani paedagógiai fattyuhajtás fölött; tekintve azonban, hogy a hozzászólás, bár azoknak, kik kivihetőnek tartják a dolgot, megengedett, nem állhatok ellene csodálkozásomnak kifejezést adni afölött, hogy vannak józan eszű emberek, kik ilyesmit, ilyen absurd dolgot a tanulók, de még inkább a tanítók nyakába sózni elég lelketlenek. Uraim, én 4-szer hetenkint foglalkozom tanulóim írásbeli dolgozataival, négyszer hetenkint javítok 80—90 írásbeli feladványt és összesen 720-szor forr bennem a vér a sok méregnek miatta. Gyermekek csak gyermekek. Beszéljünk meg előszóval minden egyes leczkét, adjunk kevés dolgot; de azt, amit adunk, követeljük kérlelhetetlen szigorral csinosan, tisztán és pontosan, hében korban adjunk egyes dolgozatokat az iskolában

szemünk láttára kidolgozni; de ne kívánjunk lehetetlent és ne áldozzuk fel a szorgalmi idő drága perceit haszontalan dolgokra.*)

Sch. B

Tárcza.

Arany János önéletrajza.

(Folytatás.)

Eddig van barátom életem ez első időszaka s itt következik a fordulát. Jelenlegi állásom, hol a külsőre is kell tekinteni, nem engedi, hogy életrajzom teljes legyen. Ha meghalok, ám jegyezze föl a biograph — ha lesz. De neked megvallom privatim! és te nem fogsz visszaélni bizalmammal Fáncsi és László jeles szintársaságot tartván akkor Debreczenben, én, ha már szábrász nem leheték Ferenczy mellett, könnyebbnek találtam Thália zászlója alá esküdni. Elhatározásom mindenkit meglepett. Maguk a tanárok e szokatlan jelenséget, hogy legjobb tanulójuk egyike, csupán a művészet iránti vonzalomból, minden anyagi kényszer nélkül, komédiássá akar lenni, a hivatás kétségtelen jeléül tekintettek. Erdélyi pártfogóm, mit se szóllott ellene, sőt az agg Sárvári magához hivatott, szavaltatott (akkor szép csengő hangom volt) és énekeltetett s elégülten ajánlá „csak Sekszpirt! Sekszpirt domine!“ Így lettem én színész, azontul is folytatván tanóráimat Erdélyi leányánál, azontul is hozzájárva ebédre, míg Debreczenben voltam. De a debreczeni társaságot egy színészi intrigue nekem egész váratlanul felbontotta s ápril 1-én széteszlott az, a nélkül, hogy hozzám valaki szólott vagy sorsomról intézkedett volna, kivéve, hogy Hubay néhány ujonczot (köztük Hegedüst, ki kevéssel én előttem állott volt be) néhány más vidéki kóborokkal együvé verbuválván, az indulás perczében engem is megszólítottak, hogy követném sorsukat. Nekem nem volt mit tennem. Haza öreg szüleimhez, kik belőlem papot vártak? Vissza a kollégiumba, honnan oly magas reményekkel távozám? Ez mindkettő lehetetlennek tetszett előttem s így Hubayhoz csatlakoztam, annyi időt sem vehetvén, hogy szállásomról ágyamat és ládámot fehernemümmel s könyveimmal együtt magamhoz vegyem — de nem is fért volna a szekerre, hol kezdő színésznek *nem kompetál* ennyi lomot hordani. Nagy-Károly, majd Szatmár, végre Marmaros-Sziget lön vándorlásunk eldorádója. Képzeld a nyomort! padon hálni, kabáttal takarózni s kölcsön kérni ruhát. míg az ember mosat. És ez rajtam történik, kit szegény öreg szüleim, minden vagyontalanságuk mellett, kissé mégis elkényeztettek. Rajtam, ki u. n. *élelmes ember* sohasem voltam, rajtam, kit éltemben *minden legkisebb csekélység végtelenül affigtált*. Ha volt is kedvem a színészethez. a mint hiszem, Debreczenben, jó társaságnál volt, — végkép elment az, e lumpok közt, e mellett az öntudat kigyói, szegény apám sanyaru nyugtalansága, martak éjjel-nappal. Magányosan bolyongék Sziget hegyein, az Jza partján, — elmélkedtem, vezeklettem. Egy nap hasonló gyötrelmek közt álom ért rám — s jó édes anyámat halva láttam. A benyomás oly erős volt, hogy többé nem vethetém ki fejemből, ellentállhatlan ösztönt érzék haza-

*) A dolog érdemére nézve mi is az ön véleményét osztjuk; de óhajtanók, ha tárgyilagosabban szólnánk a dologhoz, mint azt például más levelezőnk a mai számunkban teszi, ki egyébiránt más nézetten van. Szerk.

menni, de mikép? Sziget Szalontához, az általam ismert uton kerülve, körülbelül 50 mértföld. A direktorhoz, Hubayhoz, fordulék, egy huszast kértem tőle, lehető díjamból, de fölöslegesnek láttam vele közölni szándékomat. Egy zsebkendőbe kötém egész vagyonomat, kimentem a piacra hol 8 pengő krból egy czipót s egy kevés szalonnát vettem, azzal megindultam, egyedül, gyalog. Első éjt az erdőben töltém, oláh fuvarosok tüze mellett, a többit korcsmapadokon — s így végre Szatmáron, Nagy-Károlyon, Debreczenen át 7 napi gyalog vándorlás után hazaértem, nem öröme szegény szüleimnek. E szakaszát életemnek csupán így szeretném összefoglalni: „Néhány havi sanyaru vándorlás s hányattatás után, mi életében forduló pontot képez, ugyanazon év nyáran, már Szalontán leljük őt, stb.—“

De ez 1836-ik év még nem meritette ki csapásait rám nézve. Alig pár héttel hazaérkeztem után szegény jó anyam meghalt, cholérában, hirtelen. Apám, az én kóborlásom ideje alatt szeme világát teljesen elveszté (mi néhány év mulva ismét, orvoslás nélkül, megjött) — s most nézni a galamböz öreg embert, jó társát, egyedüli támaszát siratva, mint *gyermek!* Ha eddigi viszontagságom meg nem tanított volna is, hogy belőlem soha sem lesz *nagy ember*: most föl kelle ébredni a kötelességérzetnek, s meggyözni engem, hogy ősz atyámat nem lehet, nem szabad többé elhagynom. Elhatározám vele lakni a kis házikóban, melyet nem akart elhagyni, hogy leányához költözzék. A város és egyház előjárói részvétellel tekinték sorsomat, — még azon őszszel megválasztának u. n. *conrectornak* (tanító a rector után, de több fizetéssel s több önállósággal, mint a többi altanítók) — jóllehet e hely tavaszig nem lett volna üres, s így kedvemért 2 conrector lön.

Egy darabig atyámmal laktam, majd őt néném magához vévén, az iskola épületébe költöztem én is. E hivatal, melyben a magyar s latin grammaticai osztályokat tanítám, 1839 tavaszáig tartott, akkor egy évig irnok a városnál, azután rendes aljegyző lettem, nem megyei jegyző, mint Kertbeny írja. 1840 novemberében, 23 éves koromban, megházasodtam, szívem régi választását követvén. Ez idő alatt, 1836—40, nem szüntem meg folytani olvasmányaimat, de inkább csak szórakozásból, mint ábrándos céljaimat létesítendő, melyekről, ha nem mondtam le végkép, nem volt reményem őket valaha elérni. De izlésem így is a jobb könyvekre vezette választásomat, s inkább olvastam olyat, miről hallottam, hogy remekmű, mint olyat, mi több mulatságot ígért ugyan, de kevésbbé volt nevezetes. Shakespeare német fordításait akkor forgattam először, — s különös, hogy egy bizalmas körben (1836) Bánk-Bánt elébe tevén Stibornak, miért illően ki is nevettem. Homért is elővettem ottan-ottan, küzködvén a nyelvvel, melyből alig tudtan többet, mint az iskolában tanulhattam s ez nem volt sok. (Plutarch életrajzaival már Debreczemen birkoztam volt hasonlóul.) Mindezek céltalan erővesztéseknek látszottak, s mégis ösztönt érzék tenni, — keresni a nehezet, még mulatságból is. A francziában Telemaque és Florian után Moliérebe kaptam, a mi nagy feladat volt, — s Crebillon rémdrámáival gyötrém magamat. Mindez házasságomig tartott, akkor föl tettem magamban, nem olvasni többet, hanem élni hivatalomnak, családomnak, lenni közönséges ember, mint más.

Pár évig meg is állám fogadásomat. Az uj, a kedves viszony, melybe léptem, elszórt, boldogított, hirlap is alig fordult meg kezeimben. Szándékom volt gazdaság ntán látni, melyhez nem birtam elég ügyességgel, aztán hivatalom apró dolgai folytonos jelenléteimet igényelték a tanácsháznál.

Csak az est — a késő est volt az enyém, s azt oly boldogul tudtam eltölteni. 1842. tavaszán Szilágyi István, az író, egykori iskolatársam, jött mint rector Szalontára, ki már ismételve koszorut nyert a Kisfaludy-társaságnál s az akadémia épen Szalontán léte alatt 100 aranynyal jutalmazá nyelvtani munkáját. Barátom, később asztali társam, tehát mindennapos vendégem lévén, természetes, hogy a társalgás legtöbbször irodalmi tárgyakról folyt. Ő minden könyvet, a mi szeme elé akadt, hozzám hozott, kéretlen, sokszor tukmálva, ellenemre. Majd a görög tragicusok fordítására unszolt, melyeket akkor a Kisfaludy-társaság kezdett kiadni (s így állt elé egy *Philoctetes*) majd dolgozatait olvasta fel s kérte ki róluk véleményemet, majd angol nyelvtant haygott nálam, mely nyelvet akkor ő nem értett, curiosum gyanánt. S én addig forgattam ez utóbbit, addig nevettem az olvasás bizarrságain, addig törtem Hamlet magánbeszédét, melynek egy angol nyelvtanból sem szabad hiányzani, hogy kedvet kaptam a német Shakespearet összenézni az eredetivel. A munka nehéz de annál ingerlőbb vala: egy debreczeni vásár meghozta nekem János király és II Richard olcsó stereotyp kiadását, — remekebb művei a nagy mesternek nem lévén kaphatók. És nemsokára János király *m a g y a r j a m b u s o k b a n* szólalt meg, hogy ismét elhallgasson.

Később (1848), midőn a nyelvben már járatosb valék, újra elővettem fordítani Shakespearet, de az eredmény, a közbejött politikai viszonyok miatt, néhány töredéken kívül, csak az lőn, hogy nevem, mint Shakespeare egyik fordítójaé, a Petőfi Coriolánja czimlapjára került

(Folytatjuk).

Levelezések.

Tisztelt szerkesztő ur!

F. évi szeptember hó közepén, az »Abauj-torna megyei népnevelési testület«-nek Kassán tartott alakuló gyűlésén, Ngys. Dr. Verédy Károly tanfelügyelő ur meleg szavakkal ecsetelé a szegény tanulók sorsát, kik a hideg tél beálltával, meleg ruhák hiánya miatt, akaratuk ellenére is, kénytelenek az előadásokat elmulasztani. Ép azért felhívta a jelen volt tagokat, hogy ezen bajokat orvoslandó, ki-ki törekedjék községében egy ily szegény tanulókat segélyező egyesület megalakítására. És valóban e felhívás soha sem jöhetett volna jobbkor mint most, midőn már a hideg tél előhírnökeit látjuk közeledni. A tél hideg; a hó nagy. A szegény szülők gyermeke, ki egész nyáron vékony ruhában, meztelen lábbal jött az iskolába, most kénytelen otthon ülni és míg társai előre haladnak a tanulásban, addig ő napot nap után mulaszt. míg végre elfelejti azt, amit egész nyáron tanult.

Hogy e bajon segíthessünk és pedig úgy, hogy e segély nyújtást mi magunk se érezzük meg és a szegényeken mégis segítve legyen, alakítsunk segély egyesületeket. Hiszen ha csak egy kissé is szívünkön viseljük a szegény tanulók sorsát, nem lehet nehéz egy ily egyesület megalakítása. Ki ne adna egy ily nemes célra hetenként 1—2 krajczárt? Ily csekély összeget, a nemes cél iránti tekintetből, a legszegényebb ember is szívesen megadja.

Hisz a Talmud is azt mondja: »Ki sokat kér semmit sem kap; aki kevéssel megelégszik, hamar eléri célját.« Azért kérjük mi is csak a keveset, hogy hamarabb célra érjünk. A célt pedig magasztos.

Városunkban, még 1879-ben ft. Lipschitz Lipót ker. főrabbi, Lichtenfeld Jakab és Hamburger Ignátz, a 6 oszt. izr. isk. tanítói, kezdemé-

nyezésére egy „Szegény tanuló felruházó egylet“ alakult, melynek tagjai hetenkénti 2 kr. fizetésére kötelezték magukat, A tagok hetenkénti 2 krajczárjaiból és a község előjárói által egyletünknek felajánlott egy szombati isten tisztelet jövedelméből, a tél beálltával, a szegény tanulók csizmákkal és meleg ruhával láttatnak el. Ez idén is 25 szegény tanuló részesült ezen jótéteményben, amiért is a tantestület és 25 ártatlan gyermek áldása kíséri a nemes keblű adakozókat.

Vajha minden község birna már ily eglyettel!

Abauj-Szántó 1882 nov. 20.-án

Sorger E. Vilmos
néptanító.

I r o d a l o m.

Regény-világ szépirodalmi lapok a művelt közönség számára. Előttünk feszik a III. évfolyam első füzeté következő tartalommal: Minden poklon keresztül, regény **Jókai** Mórtól. A mi hőseink, elbeszélés **Mikszáth** Kálmántól. Tévesztett utas, **Beniczkyné Bajza** Lenkétől. Koldus és királyfi, írta **Mack** Iwán, fordította **Fáy** J. Béla. Az összes művek illusztrálva jelennek meg. Egy füzet ára 15 kr. Már olcsóbb módot jeles íróink szépirodalmi műveit beszerezhetni, nem képzelhetünk.

Megjelent az „ÖNÜGYVÉD“ harmadik kiadásának 14-ik füzeté, írta **K n o r r A l a j o s** kiadja ifj. **Nagel** Ottó Budapesten, Nemzeti színház épületében. Ezen igen érdekes és tartalmas füzet ára 30 kr. Az első tíz füzet mint a munka első félkötete külön füzve is kapható. Ára 3 frt.

V e g y e s e k. N y i l a t k o z a t.

Dr. Lázár Gyula, tanár urtól, lapunk 10. és 11. számában megbeszélte ügyében ismét levelet kaptunk, melyben t. tanár ur a többi között ezeket mondja: »Annyit mindazonáltal konstatalok, — hogy a kérdéses munkát — tekintve hivatalos állásomat és egyéb ezzel szerves összefüggésben álló kellemetlen körülményeket — annak idején hajlandó lettem volna a sajtó alól kivonni, hogy ha már kiadómnak lekötölezve nem lettem volna.«

„Engem nem vezérelt sem bosszu sem gyűlölet«. Én soha sem ítélttem el egy fajt, mely között nem egy jó barátom van s. a. t. s. a. t.

Bennünket sem vezet sem bosszu, sem gyűlölet. Mi örömet nyújtjuk oda mind a két kezünket a hol csak lehet, a béke és testvéri szeretet meggyökeresítésére, ezt sziveskedjék nekünk is elhinni és így mi is készíttelve érezzük magunkat minden szócskát, a mely közleményünkben a tanár ur személyére vonatkozva sértő volt, ezennel revokálni.

Szántó Eleázár,
szerkesztő.

— A budapesti izr. hitközség előjárósága alább szószerint idézett lelkes felhívást intézett a zsidó felekezeten levő fővárosi szülőkhez, a *hitoktatás támogatása* ügyében.

„A főv. községi iskolákat látogató zsidó növendékek hitoktatása, hogy magasztos feladatának csak megközelítőleg megfeleljen, **a szülői ház közreműködésére és támogatására szorul.**

Tekintve a kitűzött tananyag sokoldalúságát, továbbá azon nehézsé-

geket, melyekkel a **héber nyelv oktatása** alkalmával kell megbirkózni tekintve végre a hittanítás számára törvényileg kiszabott köteles **óraszám csekélységét**: csak ugy lehetséges, hogy az oktatás kielégítő eredményt mutasson föl, ha a szülők szüntelen buzdítás és felügyelet által a hittanítót támogatják.

E meggyőződésből kiindulván, kötelességünknek tartjuk, (czimet) sűrűn félkérni:

sziveskedjék gyermekének hathatósan kötelességévé tenni, hogy a hittani órákon pontosan megjeleln, és a tanítás éber figyelemmel kövesse;

sziveskedjék ügyelni arra, hogy gyermekének meg legyen a hitközség által szerkesztett hitoktatási tankönyv is, megjegyezvén egyuttal, hogy szegény szülők gyermekeinek e tankönyvet teljesen ingyen szolgáltatja a hitközség;

sziveskedjék a hittanra nézve is gyermekének **házi szorgalma fölött felügyelni**, és őt arra kötelezni, hogy az iskolában kitűzött leczkéket lelkiismeretesen elsajátítsa, a tanultakat pedig szorgalommal ismétlje; végül pedig:

sziveskedjék gyermeke irányában minden alkalommal rámutatni a hitoktatás fontosságára és arra, hogy mily nagy súlyt helyez reá.

Mindez mulhatlan vallási kötelesség, melyet minden zsidó szülőnek, tekintettel e tantágy szentségére és a zsidóság jövőjére, de saját gyermekének jól telfogott érdekében is teljesítenie kell.

Szeretjük remélni sőt erős meggyőződésünkt hogy e felhívásunk nem fog eredmény nélkül elhangzeni. A szentírásnak ama őrségi, minden zsidó előtt ismeretés, szent parancsolatára való rámutatással zárjuk be e felhívásunkat:

וּשְׁנַנְתֶּם לְבַנְיָךְ וּדְבַרְתֶּם בְּשַׁבְּתְךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלַחְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשַׁבְּבְךָ
וּבְקִמְךָ

»Kösd azokat gyermekeid lelkére, és beszélj róluk, midőn házádban ülsz, midőn utban vagy, midőn lefekszel és midőn felkelsz».

Budapest, 1882 november hóban.

A pesti izr. hitközség
előjárósága.«

Vajha e felhívás megtenné hatását! A hitoktatók csak mély köszönettel adózhatnak a hitközségnek azon adaadó buzgalomért, melylyel a hitoktatás kérdésének rendezéséhez fogott. Történtek nevezett hitközség részéről ez ügyben még sokkal fontosabb, országos kihatásu lépések, de minthogy e perczen még a lebonyolítás stadiumában vannak, más alkalomra halasztjuk ezeknek ismertetését. Nemsokara ez ügyre még visszatérünk.

Cs.

Sz — . Az izr. süketnéma intézet köztisztelőben álló igazgatója, *Grünberger* ur ellen merényletet követett el, az intézetnek egyik régen elbocsátott tanítója, Deutsch Salamon. Revolverrel leskelődött az igazgatóra, de hála Istennek, hogy nagyobb baj nem történt. Deutsch egész magatartása azon idő alatt, hogy az intézetben volt és azután is arra vallott, hogy esze nem volt helyén. Fogadja az igazgató ur és az intézet maga szerencsekívánatainkat, hogy az Isten szeme örködött.

Mandel Mór ur, egyesületünk érdemes pártoló tagja, a mi gyűjtőivünkön Arany János szobrára 5 frtot irt alá és az összeget már át is származtatta. Fogadja hálás elismerésünket!

Berger Vilmos ur sárbogárdi kartársunk eljegyezte ugyanott **Engel Regina** kisasszonyt.

Lówy Izor aranyos-maróthi tanító ur, e hó 3-án tartja esküvőjét a kedves és művelt **Wittenberg Zsófia** kisasszonynyal. Az esküvő a budapesti dohányutczai templomban, délutáni 2 órakor lesz.

Klein Lipót, sárbogárdi collega ur, jegyet váltott **Weisz Janka** urhölgygyel **Enyingről**. Fogadják egyetemesen őszinte üdvözetünket ! Isten áldása kísérje frigyüket !

Az „**Egyenlőség**“. Nem azt a társadalmi egyenlőséget értjük, melynek felforgatására néhány revolver zsrnalista, néhány hóbortos- és „kép-mutató“ országos képviselő szövetkezett ; hanem azt a papiros egyenlőséget értjük, mely *elsőrangú munkatársak támogatása mellett*, **Bogdányi Mór** ur szerkesztése alatt indult meg nemrég a fővárosban. Ezen „**Egyenlőség**“ a zsidók társadalmi kérdéseivel tüzetesen és lelkiismeretesen foglalkozik. Méltán megérdemli mindenkinek anyagi és erkölcsi támogatását, ki a társadalmi egyenlőségnek igazi barátja. Eme *jelesen szerkesztett lap*, rövid fennállása óta már is nagy hála kötelezte az igazi egyenlőség barátjait. Cikkei tartalomdusak, közleményei megbízhatók. Kissé erős benne a hang, de az utóbbi időben lábrakapott revolveristák ellen a glacé-keztyű meg nem járja. Amilyen az „Adjon Isten“ ! olyan a „Fogadj Isten“ ! Minden zsidó tanító erkölcsi kötelessége a faj gyűlölet ellen küzdő lapot tőle kitelhetőleg pártolni.

Előfizetési ára egész évre : 6 frt.

Szerkesztőségi iroda : fürdő utca 4.

Ismételten legmelegebben ajánljuk az „**Egyenlőséget**“ hitfeleinknek nemcsak figyelmébe, hanem érdemleges terjesztésre.

Lapunk legközelebbi száma január 1-sejen fog megjelenni. Legközelebbi számunk, úgy egyesületünk vagyonskimutatasát, valamint egyesületünk tagjainak névsorát hozza. De hogy a névsor teljes legyen, tiszteletteljesen felkérjük t. tagjainkat a hátralékosnak, f. hó 25-ikéig való biztos beküldésere, nehogy a névsor összeállítása az utolsó perczig maradjon miáltal a hézagosság kikerülhetlen volna.

Egyleti ügyek.

November hóban fizettek tagdíjat : Krauss Márk Gellényfalu 2 frt ; Blau Miksa Vác 4 frt ; Heiman Kálmán N. Palánka 4 frt ; Stark Mór Szenicz 3 frt ; Kohn József Szenicz 4 frt ; Fleischer Mór Szill 2 frt ; Rosenberg Jakab B. Sz.-Mihály 2 frt ; Lichtenfeld Jakab Abaju-Szántó 2 frt ; Spitzer József Baja 4 frt ; Kis Gizela k. a. Bpest 4 frt ; Reich Ignác Bpest 2 frt ; Stern Izidor Hedrahely 4 frt ; Szirmai József Wágujhely 2 frt ; Löwinger Bertalan Heves 2 frt ; Presser József Ny. Zsambokrét 2 frt ; Blumschein Lipot Esztergom 2 frt ; Diener Sándor Veszprém 4 frt ; Stricker Simon Baja 2 frt ; Kellner Ignác Siklós 2 frt ; Winternitz Jakab B. Madaras 2 frt ; Engl Sándor H.-M.-Vásárhely 2 frt ; Fischhof Márk. Heves 2 frt ; Zsolnai Anna k. a. Z. Tapolczán 2 frt ; Strauss Zsigmond Zalatapolczán 1 frt ; Weiss Pinkász K. Halas 2 frt ; Handler Henrik Keczel 1 frt ; Kleinwald Lipót Ó-Becse 2 frt ; Deutsch Sámuel Ó-Becse 2 frt ;

Jegyzet : Sajtóhibából Wiener Jakab urnak 1 frt helyett 2 nyugtáztatott.

Szerkesztői üzenetek.

Sch. J. urnak Bpest. Az ősi erényeknek irányunkban való gyakorlásáért fogadja köszönetünket. Csak mindig programj szerint!

E. L. urnak Bpest. Cikkét amint látja mai számunkban kinyomattuk, minthogy higgadt, szakszerű értekezéseknek szívesen helyet engedünk még akkor is, hogyha nem is felel meg mindenben saját felfogásunknak. De tudva azt, hogy cikkíró álnevet használt, igen leköteleznék szerkesztőségünket, ha valódi nevét tudatná velünk.

St. D. urnak Babocsa. A jogok elvesztése ügyében alapszabályaink 9-ik §-a következőképp intézkedik: „Aki egy egész éven át évi járulékát be nem fizette, megszűnt az egyesület tagja lenni, és valamennyi jogát elveszti annélkül, hogy a már befizetett járulékok visszatérítésére igényt tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány — a netalánj mostoha körülmények tekintetbe vételével — további 6 hónapig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.“ Minthogy alapszabályzatunk ránk nézve szentírás, becses fgyelmébe ajánljuk szabályzatunk 10-ik §-át, mely azt mondja, hogy az egyesületből egyszer kilépett tag, ha netalán ismét az egyesület kebelébe akar lépni, köteles az elmulasztott időszakra eső tagsági hátralékot pótolni. Rendkívüli esetek alkalmával, a választmány felhatalmaztatik a hátralékok részben vagy egészben való elengedésére. Az ajánlott módok közül tessék bármelyiket választani. A felvételhez szükséges egészségi bizonyítványt azonban kérjük mellékelni.

Gy. K. urnak Apatin. Fölötte örvendünk azon, hogy munkaprogramunk minden irányban kielégíti várakozását. Közleményét sajnálatunkra félretettük, mert mi egy szóval sem állítottuk, hogy a meglévő német nyelvtanok kifogástalanok és így ennek kiadása érdekében, (ha az ige testté válik) nem szükséges külön cikket nekiereszteni. A Langgraf-féle német nyelvten ellen felhozottakban lehet ugyan valami, de jelenleg semmi körülmény fel nem hozható amellet, hogy e könyvecskével tüzetesen foglalkozunk. Egyébiránt f. hó 26-án tartott közp. választm. ülésben elvileg kimondatott, hogy az orsz. izr. tanító-egyesület bizonyos, itt fel nem sorolható feltételek alatt hajlandó könyvkiadványi vállalatát bővíteni illetve kiegészíteni. Egyelőre csak a II-ik magy. olvasókönyv II-ik kiadása ügyében történt előleges intézkedés. A kiadványok ügyében hozandó határozatokról egyesületi tagjaink idejekorán értesülendek az „Értesítő“ révén.

Sp. I. urnak Bottonya. Köszönettel vettük az érdekes levelet. A „tauglich“-ok közé soroztuk. Egyelőre azonban még zár alatt tartjuk, minthogy ezt az általa is elérni óhajtott czél így kívánja. Üdvözöljük.

Magyar Földhitelintézet Bpest. 1618. számú gyűjtőive köszönettel vettük.

B. urnak Kisbér. Alapszabályaink bizonyára már birtokában vannak.

S. Á. urnak Szentés. A pártoló tagok jogairól alapszabályaink 7. §. intézkedik, mely következőképp hangzik: Minden nendes-, alapító- és pártoló tag a közgyűlésen részt vehet és így választási joggal bír, ha legalább is egy év óta tagja az egyesületnek. Azonkívül joggal felérő szent köielessége a pártoló tagnak évenként 5 frttal czéljaink megtestesítéséhez járulni. Egyébiránt szivből gratulálunk a szentesi segélyegyleti könyvelői állomásához! Évi fizetése épen 100 frttal haladja meg a törvény által fukaron kiszabott tanítói fizetés minimumának háromszorosát. Pártoló tagjaink sorában szívesen látjuk; rendes tagjaink névsorából alapszabályaink 5. §. értelmében (müködő tanítókról szól) töröltük.

G. urnak Dervent. Bosznia tényleg „Reichsland“, jogilag Törökország, tehát ránk magyaországiakra külföld. Már pedig alapszabályaink értelmében csak Sz. István koronaországaiiban működő tanítók lehetnek egyesületünknek tagjai. Mint az „Értesítő“ előfizetőjét szívesen látjuk zászlónk alatt. Mult számunkat magyar czimszallag alatt utnak indult, de a magyar szallag bizonyára valamely rácz atyafinak szemét szurta és így történt, hogy a lap vissza jött Brodból azon megjegyzéssel: „Ohne Schleifen angelangt. Retour!“ Gondoskodtunk uj magyar szallagokról, melyet vaspánttal ellátva „Reichsland“ felé inditunk. Sok szerencsét a cultur missióhoz.

B. V. urnak Sárbográd. A félreértés onnét származott, hogy az illető közlemény nem a szerkesztőséghez, hanem a pénztárnokhoz intézett pénzutalványra lett jegyezve. Így könnyen megtörténhetett, hogy későn lettünk a dologról értesítve. Egyébiránt a dolog nem késett, fogadják utólagosan őszinte gratulácziókat. A vallástani ügyben tett kérdésük hozzánk nem érkezett.

L. F. urnak Stanicsics és W. J. urnak Érsekujvár. A lap elküldése ügyében intézkedtünk.

K. M. urnak Tallos. Közleményének első része társadalmi ügy és lapunk keretén tul esik; második része pedig lapunk majdnem minden számában behatóan tárgyalatott és így „figyelemre való felhivás“ idejét multa.